

го матеріалу у схематичні зображення дозволяє створити штучні умови руху до його змісту та включити механізми усвідомлення, його кращого розуміння.

Подання матеріалу у своєрідній «опорно-сигнальній» формі дозволяє розглядати значні обсяги, охопити найбільш важливі аспекти дисципліни. Дуже суттєвим при цьому є можливість зрозуміти місце кожної теми, логіку як окремої теми, так і курсу в цілому, обумовлену методологією, що використовується.

Структурно-логічні схеми у наочній формі відтворюють приховані властивості та зв'язки, виступають формою рухомості думки, дозволяють включити потужні неформальні розумові ресурси. Схема виступає «матеріальною опорою» пізнання, наочною моделлю (модельною формою) відтворення сутнісних зв'язків явищ і подій, важливим засобом формування внутрішнього, ідеального плану аналітично-мисленнєвої діяльності. Більше того, схематизація відіграє суттєву роль у формуванні не тільки складних видів абстрактного, словесно-логічного мислення, але й мислення наочно-образного. Вона покращує зорове сприйняття і ґрунтовніше засвоєння ключових положень теоретичного і методологічного характеру.

Схема є мисленнєвим уявленням, особистісною інтерпретацією оточуючої дійсності, своєрідним інтелектуальним конструюванням. Будучи продуктом схематизації, схема дозволяє заглибитися у розуміння того, що ми називаємо «розвитком», адже цей термін походить від слова «свиток» і означає процес розгортання цього свитку. Якщо за допомогою знаків як графічної фіксації показують певне уявлення, то за допомогою схеми — висловлюють, якщо знакова форма дозволяє побачити, то схеми — розуміти графічно зафіксований зміст.

Як відомо термін «схема» походить від грецького «schema» — зовнішній вид, форма, виклад будь-чого у загальних, головних рисах. Отже схема — це образ, вид, форма, яка є пізнавальною структурою, що відноситься до класу східних дій у певній послідовності. Але схема, разом з тим, є мисленнєвою конструкцією, продуктом аналітично-мисленнєвої діяльності. Використання схем неминуче у складній мисленнєвій діяльності, особливо яка включає організацію розуміння. Без схематизації неможливо обійтися у будь-якій аналітичній роботі, процесі пізнання. Схема породжує розуміння.

Схематизація є засобом формування пізнавальної діяльності через знаково-символічні форми. У процесі схематизації відбувається теоретичне конструювання, яке дозволяє розкривати взаємозв'язок як перехід від однієї позиції до іншої. Схема є найбільш рафінованим типом виразу сутності через сходження від абстрактного до конкретного. Як результат процесу схематизації першого матеріалу схеми текстів і схематичні зображення є найбільш поширеними у мисленнєвій практиці і саме вони пов'язані з отриманням найвищих результатів у мисленні.

Отже, схематизація є розумово-пізнавальною діяльністю, а тому як спосіб навчання є значно ефективнішим, ніж сприйняття тексту. В процесі схематизації відбувається переробка інформації, розвиток пам'яті, уважності, мислення.

Схематизація матеріалу є засобом виразу змісту думки. Схема полегшує фіксацію змісту, дозволяє його графічно виразити. За допомогою схеми можливо виокремити та утримати окремі моменти, позиції, або утримати проблему в цілому. Схема надає можливість побачити невидиме. Як структура, що переробляє й упорядковує інформацію, яка надходить, схеми упорядковують середовище, а середовище змінює схеми — виникає своєрідний перцептивний цикл, що означає когнітивний розвиток.

Погорелов С.Б., старший викладач
кафедри історії та теорії господарства

ЗАСОБИ АКТИВІЗАЦІЇ МИСЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИВЧЕННІ ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Кафедрою теорії та історії господарства проводиться активна робота над унаочненням навчального матеріалу теоретичного курсу з «Історії економіки та економічної думки». Кожна тема, що пропонується до вивчення за навчальною програмою, представлена у вигляді презентацій, які накопичені у робочому портфелі кафедри і активно використовуються викладачами на лекціях і семінарах. Наступний етап методичної роботи викладацького складу в напрямку подальшого структурування та покращення розуміння студентами логічної взаємозв'язаності змістовного наповнення кожної теми навчального курсу пов'язаний з розробкою структурно-логічних схем та підготовкою відповідного посібника.

Виклад навчального матеріалу з курсу «Історія економіки та економічних думки» у формі структурно-логічних схем і порівняльних таблиць надає можливість схематизувати великий за змістовним обсягом матеріал і поглибити його розуміння, показати логічний взаємозв'язок між розділами та темами курсу. Такий виклад спрямовує на поглиблене вивчення та творче осмислення матеріалу, забезпечує суттєву допомогу у мисленнєвій роботі. Унаочнення абстрактних уявлень у схематичній формі дозволяє задіяти зорову пам'ять, повніше сприйняти лекційний матеріал і ґрунтовніше засвоїти ключові положення теоретичного та генетичного характеру. Особливе значення схематизація відіграє у формуванні цілісного уявлення про еволюцію економічної науки.

Наявність такого посібника робить його опорним засобом у навчально-методичному забезпеченні як підготовки та проведення аудиторних занять, так і самостійного вивчення дисципліни студентами всіх форм навчання. Він логічно доповнює підручник з курсу «Історії економіки та економічної думки» та поглиблює знання студентів, що його вивчають. За його допомогою стає можливим інтенсифікувати використання лекційного часу, зменшити його витрати на викладання лекційного матеріалу. Він дозволяє активізувати самостійну роботу студентів при опануванні дисципліни, в більшому обсязі охопити її найбільш важливі аспекти.

Така форма викладу навчального матеріалу забезпечує систематизацію знань про факти і події історичного значення, що справили особливий вплив на розвиток господарських систем, дозволяє здійснювати порівнювання альтернативних теоретичних підходів і висновків, користування сучасним інструментарієм і методами наукового економічного аналізу.

За допомогою схематизації з'являється можливість у більш повній реалізації дійсного потенціалу історико-генетичного методу, який дає змогу розглядати предмет дослідження в часі, передбачає аналіз процесу виникнення предмету, основні етапи і тенденції господарського розвитку. У схемі унаочнюється цей генезис, за її допомогою можна бачити «зв'язок часу» в історичних фактах і подіях, показати у всій їх сукупності вплив різних чинників на господарську діяльність у певний історичний період.

Досвід кафедри переконує, що застосування у методичному забезпеченні вивчення дисциплін тільки презентаційної форми є недостатнім, оскільки остання є ефективнішим засобом для викладача в процесі подачі ним матеріалу на лекційних заняттях. На етапі ж самостійного опанування цим матеріалом для студента більш результативною є структурно-логічна, схематична форма його викладу, тому вона повинна доповнювати той методичний сучасний арсенал, що активізує мисленнєво-аналітичну роботу студента.

*Прохорова Є.В. , к.е.н., доцент,
доцент кафедри стратегії підприємств*

СТВОРЕННЯ ПЕРЕДУМОВ ДО ПЕРЕТВОРЕННЯ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА ОРГАНІЗАЦІЮ, ЩО НАВЧАЄТЬСЯ

Більшість дослідників вважають здатність підприємств до навчання єдиною конкурентною перевагою, яку важко або неможливо повторити та яка постійно поновлюється у сучасному високо конкурентному світі. У конкурентному середовищі на ринку освітніх послуг для залучення студентів недостатньо лише висококваліфікованих викладачів. Університет як відкрита система має бути гнучким та адаптивним: навчальні плани слід постійно оновлювати з урахуванням потреб ринку праці.

Хоча призначення вищих навчальних закладів — надання освітніх послуг, або навчання студентів, часто самі по собі університети не відповідають ознакам організації, що навчається. Це, організації, які включають висококваліфікованих фахівців (викладачів), які певною мірою є ізольованими в межах своїх навчальних дисциплін, кафедр, факультетів або спеціальностей. Організаційна структура університетів, як правило, включає факультети, кафедри та загально університетські підрозділи, які підпорядковуються ректору та наглядовій раді. Зв'язки по горизонталі між факультетами та кафедрами майже відсутні, хоча саме такі зв'язки мають бути активізовані з метою підвищення якості змісту навчальних планів підготовки фахівців.

При формуванні сертифікаційної програми «Бізнес-аналітика» (вибіркової складової навчального плану підготовки бакалаврів за напрямом «Економіка підприємства») на початку 2012 року мало місце узгодження змісту навчальних дисциплін між випускаючою кафедрою стратегії підприємств та трьома іншими кафедрами, які входять до різних факультетів університету (кафедрою філософії — кредитно-економічний факультет, кафедрою інформатики — факультет інформаційних систем і технологій і кафедрою інформаційних систем в економіці — факультет інформаційних систем і технологій).